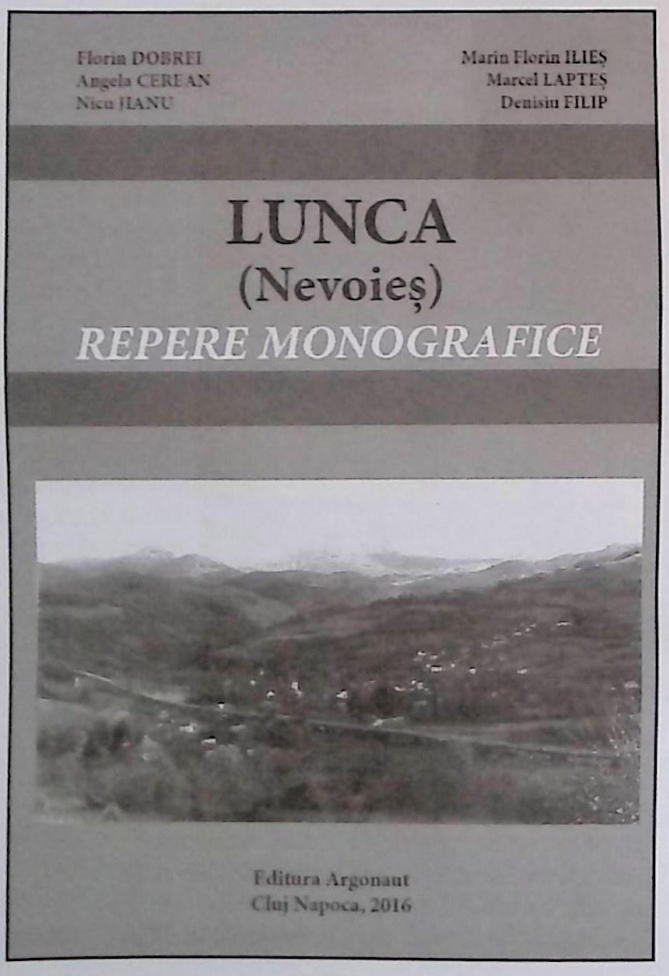
Prof. dr. Marin-Florin Ilieș

LUNCA (NEVOIEȘ) – REPERE MONOGRAFICE

Expresia consacrată *Veșnicia s-a născut la sat* – cum scria, cu adâncă înțelepciune, marele filozof Lucian Blaga – s-a adeverit, tacit, și în acest spațiu transilvan, prin păstrarea și dezvoltarea limbii și a credinței strămoșești, a datinilor și a obiceiurilor, a miturilor, a legendelor, precum și a valorilor esențiale ale artei, ale culturii și ale civilizației românești.

Cărțile de istorie rețin pentru generațiile următoare doar faptele și evenimentele care au impresionat conștiința individuală și colectivă din diverse locuri și arealuri. Cei mai mulți oameni – îndeosebi cei trăitori la sate – nu se regăsesc în paginile cărților de istorie, nici individual, nici la nivel comunitar. În cazul istoriei acestor locuri, situația este cu atât mai evidentă din acest punct de vedere, cu cât știm că, timp de aproape două milenii, până la începutul epocii moderne, majoritatea strămoșilor noștri trăiau în așezări rurale, răspândite în întreg spațiul românesc. O astfel de localitate, situată în ținuturile Țării Zarandului, este și satul cu vechiul nume Nevoieș, astăzi purtând denumirea Lunca, monografiat în cursul anului 2016: ***Lunca (Nevoieș) – repere monografice***.

Lucrarea, realizată printr-o cercetarea sistematică, beneficiind de mijloace moderne, oferă resursele necesare pentru punerea în circuitul științific a unui imens tezaur de valori istorice, culturale și de civilizație, conservat *in situ*, și constituie o datorie, dar și o șansă pentru toți cei ce abordează diverse laturi și domenii ale științelor socio-umane. Astfel, istoria locală, regională și cea națională se va îmbogăți cu noi argumente, dovezi și semnificații, care vor consolida poziția românilor din această comunitate rurală, în concertul valorilor civilizației naționale. Asemenea argumente se regăsesc și în demersurile autorilor acestei lucrări, care și-au propus și au realizat multe dintre dezideratele evocate, în sensul cercetării și a valorificării științifice a patrimoniului civilizației rurale românești din această parte de țară.

Simpla trecere în revistă a sumarului acestei lucrări ilustrează evoluția istorică și transformarea vieții oamenilor din satul Lunca, cu parcurgerea celor mai importante epoci și momente istorice, precum și asumarea transformărilor, inevitabile pe parcursul îndelungatului drum străbătut de localnicii satului, adevărați și valoroși exponenți ai virtuților neamului românesc, în multe și dificile perioade și evenimente din trecut.

Apărut în cadrul Editurii Argonaut din Cluj-Napoca, acest volum colectiv, o reușită încercare de reconstituire și de restituire istorică a trecutului unui străvechi sat hunedorean de pe Valea Căianului, este deschis printr-o întreită prefață, purtând semnătura Dl. Damian Diniș, primarul comunei Băița și inițiatorul acestui demers monografic (intitulată *Predoslovie*), a Dl. prof. dr. Marin Florin Ilieș, directorul Colegiului Național „Decebal" din Deva și coordonatorul acestei lucrări colective (intitulată *Un colț de rai*), și a Părintelui Alin Amos Iuga, preotul-paroh al Parohiei Ortodoxe Române Lunca (intitulată *Un gând de suflet*).

Primul capitol, intitulat *Geografia localității Lunca* (autor: prof. Denisiu Filip), prezintă cadrul natural al satului, anume structura geologică, relieful, clima, apele și soluri, respectiv flora și fauna.

În capitolul secund, intitulat *Evoluția istorică a satului* (autor: Angela Cerean), sunt detaliate, rând pe rând, primele urme de locuire, întâile atestări documentare, evenimentele mai importante din trecutul Nevoieșului, cu un accent deosebit pus asupra răscoalei lui Horea, Cloșca și Crișan, a Revoluției de la 1848-1849, a celor două Războaie Mondiale și asuora perioadei comuniste, schimbarea denumirii satului, respectiv evoluția sa demografică.

Al treilea capitol, *Viața bisericească în satul Lunca – istorie și actualitate* (autor: pr. conf. univ. dr. Florin Dobrei), este închinat prezentării cât mai multor crâmpeie din trecutul bisericesc al aceleiași localități;

este surprinsă evoluția administrativ-canonică și duhovnicească a parohiei, sunt întocmite medalioanelor biografice ale păstorilor sufleteşti de ieri şi de azi şi este detaliat patrimoniul ecleziastic al obştii.

Capitolul al patrulea (autor: prof. dr. Marin Florin Ilieş) este rezervat *Şcolii din Lunca*, fiind descrisă evoluția învățământului pe aceste meleaguri, de la primele mențiuni documentare, circumscrise mijlocului secolului al XIX-lea, şi până în contemporaneitate.

Ultimul şi cel mai amplu capitol, intitulat *Etnografie şi folclor. Memoria unui sat hunedorean* (autor: prof. Marcel Lapteş), prezintă detaliat locuința şi alimentația țărănească, arta țesutului, a cusutului şi a împletitului (cu referire expresă la îmbrăcămintea şi la portul popular), vechile obiceiuri legate de naştere, de cununie sau de trecerea în veşnicie, calendarul popular al sărbătorilor cu întreaga suită de obiceiuri, datini şi credinţe populare.

La final, sub forma unor cuprinzătoare anexe, sunt prezentate listele dascălilor şi ale elevilor şcolii din Lunca, respectiv ale gospodăriilor actuale, precum şi un bogat *album* color, cuprinzând ilustrații de ieri şi de azi, unele preluate din lucrarea manuscrisă *Satul Lunca* (întocmită de ing. Cornel Popa), altele realizate de fotograful Nicu Jianu.

Procesiune de Bobotează în satul Lunca (foto: Nicu Jianu)